

Zodpovednosť za škodu s prevádzkou motorového vozidla a súvisiace poistenie II.

Seminář Justiční akademie SR
Omšenie, 7. 3. 2016

JUDr. Petr Vojtek, Nejvyšší soud ČR

1

Rozsah náhrady

§ 2894 o. z.

(1) Povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje **vždy** povinnost k náhradě **újmy na jmění** (škody).

(2) Nebyla-li povinnost odčinit jinému **nemajetkovou újmu** výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen **stanoví-li to zvlášť zákon**. V takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadosti učinění posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu.

2

Škoda na věci

§ 2969 o. z. - náhrada při poškození věci

(1) Obvyklá cena (v době poškození)

- zohlední se, co poškozený musí k obnovení nebo nahrazení funkce věci **účelně vynaložit**.

(2) Cena zvláštní obliby - svévole nebo škodolibost škůdce

- § 1331 OZO

Rouček, Sedláček, V. díl, str. 948

Randa Antonín, O závazcích k náhradě škody. 6. vydání, Praha 1899, str. 73 - 82

3

Škoda na vozidle

Škoda na věci a oprava

Škoda spočívající v poškození věci vzniká snížením její hodnoty a zmenšením majetkového stavu poškozeného bez ohledu na to, zda poškozený již vynaložil prostředky na opravu či uvedení věci do stavu před vznikem škody.

Rozsudek NS ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 25 Cdo 224/2010 (C 9726)

4

Škoda na vozidle

Zhodnocení věci opravou

Jestliže celkové náklady vynaložené poškozenými na opravu věci nesloužily v plném rozsahu k uvedení věci do předešlého stavu, nýbrž šly zčásti na úpravu součástí věci nepoškozených škodnou událostí a zčásti došlo provedením opravy ke zlepšení dosavadního stavu věci, není škůdce povinen hradit náklady přesahující prostředky nezbytné k obnovení stavu do původní hodnoty. Na tom nic nemění okolnost, že poškození pečlivě vybírali z nabídek na provedení opravy a že zároveň využili škodnou událost ke zkvalitnění věci.

Rozsudek NS ze dne 28. 6. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3729/2011 (Rc 123/2012)

5

Škoda na vozidle

Tzv. amortizace u náhrady za poškození ojetého vozu

Při náhradě škody na ojetém motorovém vozidle je od ceny opravy třeba odečíst částku odpovídající případnému zhodnocení vozu použitím nových náhradních dílů, nikoliv její výši bez dalšího snížit podle kalkulace provedené pojišťovnou, opírající se o tzv. amortizaci.

Rozsudek NS ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2659/2007 (Soubor C 7834)

6

Škoda na vozidle

Škoda za znemožnění užívání vozidla

Snížení ceny vozidla může být skutečnou škodou, jestliže je prokázáno, že právě v důsledku nemožnosti vozidlo používat klesla jeho hodnota (obvyklá cena) oproti hodnotě, na kterou by se k témuž okamžiku dostala obvyklá cena vozu provozovaného a řádně udržovaného; tento rozdíl může představovat odškodnitelnou újmu. Škoda může spočívat i v tom, že za účelem dalšího prodeje nově zakoupená věc se tím, že nemohla být používána, stala v podstatě neprodejnou a nepoužitelnou a musela být namísto prodeje skladována, čímž došlo ke snížení obecné (tržní) ceny a tím k majetkové újmě na straně kupujícího (obchodníka s vozidly), který hodlal svůj majetkový stav zvětšit dalším prodejem.

Rozsudek NS ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3967/2009
– upřesnění závěrů věci sp. zn. 25 Cdo 1999/2005

7

Škoda na vozidle

Tzv. obchodní znehodnocení

Poškozený má v první řadě právo na náhradu škody odpovídající rozdílu mezi obvyklou (tržní) cenou vozidla před poškozením a cenou vozidla ve stavu poškozeném. Rozhodne-li se pro opravu, zakládá mu to právo výběru požadovat škodu vyčíslenou druhým způsobem, totiž hodnotou opravy, to již však s případným odpočtem zhodnocení, pokud k němu dojde. Kombinovat oba přístupy tak, že k ceně opravy se ještě přičte rozdíl mezi původní hodnotou vozu a jeho hodnotou po opravě, však již znamená přihlížet ke skutečnostem se škodnou událostí nesouvisejícím. Jestliže totiž cena opravy odpovídá tomu, že vozidlo bylo uvedeno do předešlého stavu z hlediska jeho funkčních kvalit, nemohou se do výše náhrady nad rámec toho promítat specifika tvorby cen na trhu ojetých vozidel.

Rozsudek NS ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3118/2012

8

Škoda na vozidle

DPH jako součást náhrady škody na věci

Samotná okolnost, že poškozený je plátcem daně z přidané hodnoty, neznamená, že nemá nárok na náhradu škody včetně této daně, kterou zaplatil v rámci ceny opravy, jestliže není najisto doloženo, že zároveň uplatnil nebo byl oprávněn uplatnit u správce daně odpočet na vstupu u konkrétního přijatého zdanitelného plnění (opravy).

Rozsudek NS z 31. 10. 2013, sp. zn. 25 Cdo 3039/2011 (Rc 28/2014)

9

Škoda na zvířeti

§ 2970 o. z.

Účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví zraněného zvířete

- i když **podstatně převyšují cenu zvířete**, pokud by je vynaložil **rozumný chovatel** v postavení poškozeného

Přiměřená záloha

10

Další majetkové nároky v o. z.

§ 2962 - 2963 – náhrada za ztrátu na výdělku

§ 2964 – náhrada za ztrátu na důchodu

§ 2960 - náklady spojené s péčí o zdraví poškozeného, s péčí o jeho osobu nebo jeho domácnost

§ 2961 – náklady spojené s pohřbem

§ 2966 – 2967 – náhrada nákladů na výživu pozůstalým

11

Náklady péče o zdraví

§ 2960 o. z.

Škůdce hradí též účelně vynaložené náklady spojené s **péčí o zdraví** poškozeného, s **péčí o jeho osobu** nebo jeho **domácnost** tomu, kdo je vynaložil; požádá-li o to, složí mu škůdce na tyto náklady přiměřenou zálohu.

12

Náklady péče o zdraví

**Širší výklad pojmu náklady léčení
podle § 449 obč. zák.
(též výpomoc v domácnosti)**

Nálezy Ústavního soudu

- ze dne 5. 12. 2012, sp. zn. IV. ÚS 444/11
- ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. I. ÚS 46/12

13

Náklady péče o zdraví

Rc 44/2015

Nárok na náhradu nákladů léčení zahrnuje vedle nákladů potřebných k obnovení zdraví nebo zlepšení zdravotního stavu poškozeného po škodné události též náklady na udržení více či méně stabilizovaného zdravotního stavu i v situaci, kdy se další zlepšení nepředpokládá, a rovněž skutečně vynaložené náklady na zajištění pomoci při životních úkonech poškozeného či zajištění chodu jeho domácnosti, které poškozený vzhledem k trvalým následkům poškození zdraví nemůže sám vykonávat. Zajišťují-li péči o poškozeného osoby blízké, je nárok dán tehdy, jestliže rozsah jejich činnosti převyšuje míru únosnou pro běžnou lidskou a rodinnou solidaritu a vymyká se běžné rodinné spolupráci a přirozené bezplatné péči.

Rozsudek NS ze dne 14. 1. 2015, sp. zn. 31 Cdo 1778/2014

14

Náklady péče o zdraví

Osobní péče

Samotná okolnost, že žalobce osobně poskytuje péči poškozenému, nepředstavuje vynaložení nákladů ve smyslu § 449 odst. 3 obč. zák., nýbrž její ocenění peněžní částkou by znamenalo odměnu za práci spojenou s péčí o poškozeného.

Rozsudek NS ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. 25 Cdo 4576/2008 (C 9750) – ústavní stížnost odmítnuta – II. ÚS 2523/11

15

Náklady péče o zdraví

Osobní péče

Přesahuje-li rozsah bezplatné péče o nesoběstačného poškozeného, který v důsledku škodné události není schopen se postarat o sebe a svou domácnost, míru lidské a rodinné solidarity, má poškozený nárok na náhradu skutečné škody v tomto rozsahu.

Rozsudek NS ze dne 29. 7. 2013, sp. zn. 25 Cdo 2108/2011 (Soubor C 12724)

16

Náklady péče o zdraví

Osobní péče

K uplatnění nároku na náhradu nákladů péče je zásadně aktivně legitimován poškozený, jemuž je péče poskytována (§ 449 odst. 1 obč. zák.). Jiná osoba může nárok na náhradu nákladů péče o poškozeného uplatnit, pouze jestliže sama na péči nějaké náklady vynaložila (§ 449 odst. 3 obč. zák.); samotná okolnost, že péči poškozenému osobně poskytuje, vynaložení nákladů nepředstavuje.

Rozsudek NS ze dne 1. 6. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1088/2015 – **zrušen – I. ÚS 870/14 ze dne 24. 8. 2015**

17

Náklady péče o zdraví

Osobní péče

Ústavní soud – nález ze dne 24. 8. 2015, sp. zn. I. ÚS 870/14:

„Pro vznik nároku na náhradu nákladů péče není podstatné, zda šlo o peněžní a věcné náklady, anebo o osobní výkony. V posuzovaném případě jsou proto rodiče poškozeného nadáni právem domáhat se po osobě, která vyvolala škodu poškozeného (újmu na zdraví), náhrady nákladů vynaložených na péči o poškozeného.“

18

Náklady péče o zdraví

Osobní péče

Ústavní soud – nález ze dne 24. 8. 2015, sp. zn. I. ÚS 870/14:

„Rodiče (osoby blízké) jsou oprávněni požadovat za osobní péči o poškozeného náhradu v rozsahu částky, kterou by poškozená osoba zaplatila za odbornou pečovatelskou službu.“

19

Náklady péče o zdraví

Osobní péče – nové problémy

Jak obstojí vedle sebe nálezy Ústavního soudu II. ÚS 2523/11 a I. ÚS 870/14?

Lze skutečně bez dalšího vyjít z částek za odbornou pečovatelskou službu?

Co na to nová úprava § 2960 o. z.?

20

Nemajetková újma

§ 2951 o. z.

(2) **Nemajetková újma** se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.

21

Nemajetková újma

§ 2894 o. z. – nemajetková újma

- stanoví-li to zvlášť zákon:

- § 2543 o. z. – újma za narušení dovolené (zájezd)
- § 2988 o. z. – nekalá soutěž
- § 3 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb. (obchodní korporace)
- § 40 odst. 1 písm. e) zákona č. 121/2000 Sb. (autorská práva)
- zákon č. 82/1998 Sb. (odpovědnost při výkonu veřejné moci)
- § 2956 o. z. – zásah do přirozených práv člověka

22

Nemajetková újma v adhezním řízení

Rt 14/2014 (8 Tdo 46/2013) – nemajetková újma oběti znásilnění

Pro rozhodnutí o nároku poškozeného na náhradu nemajetkové újmy v penězích vzniklé mu v důsledku trestného činu je soud povinen v adhezním řízení nejprve zkoumat, zda poškozený jako fyzická osoba utrpěl nemajetkovou újmu ve smyslu § 13 odst. 1 občanského zákoníku, která mu vznikla trestným činem obviněného, vůči němuž byl tento nárok uplatněn. V případě, že se o nemajetkovou újmu jedná a není postačující morální zadostiučinění podle § 13 odst. 1 občanského zákoníku, lze za podmínek § 13 odst. 2 občanského zákoníku přiznat náhradu v penězích.

O snížení důstojnosti fyzické osoby nebo její vážnosti ve společnosti ve značné míře ve smyslu § 13 odst. 2 občanského zákoníku půjde pouze tam, kde s ohledem na konkrétní situaci, za které k neoprávněnému zásahu do osobnostních práv fyzické osoby došlo, jakož i s přihlédnutím k dotčené fyzické osobě, lze spolehlivě dovodit, že by nastalou nemajetkovou újmu vzhledem k intenzitě a trvání nepříznivého následku, spočívajícího ve snížení její důstojnosti či vážnosti ve společnosti, pocítovala jako závažnou zpravidla každá fyzická osoba nacházející se na místě a v postavení postižené fyzické osoby.

23

Nemajetková újma v adhezním řízení

Jana Klesniaková: Vplyv nového občianskeho zákonníka na rozhodovanie o náhrade nemajetkovej újmy v civilnom a v trestnom konaní, [Právní rozhledy 8/2014, s. 278]

24

Nemajetková újma na přirozených právech

§ 2956 o. z.

Vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části tohoto zákona, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy.

25

Nemajetková újma na přirozených právech

§ 81 o. z.

(1) Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.

(2) Ochrany požívají zejména

- život a důstojnost člověka,
- zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí
- vážnost
- čest
- soukromí
- projevy osobní povahy

26

Nemajetková újma na přirozených právech

§ 2957 o.z. - způsob a výše přiměřeného zadostiučinění

- je třeba odčinit **okolnosti zvláštního zřetele hodné:**

- **úmyslné způsobení újmy**, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci,
- **násobení účinků** zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost,
- **diskriminace poškozeného** se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru
- **jiné obdobně závažné důvody**
- **obava poškozeného** ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví

27

Nemajetková újma na přirozených právech

§ 2971 o. z. – tzv. malá generální klauzule

Odůvodňují-li to **zvláštní okolnosti**, za nichž škůdce způsobil újmu **protiprávním činem**, zejména

- **hrubá nedbalost** - důležitá právní povinnost,
- **úmysl** z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvláště zavrženíhodné,
- nahradí škůdce též **nemajetkovou újmu každému**, kdo způsobenou újmu důvodně pocítuje jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit – **druhotná oběť**

28

Nemajetková újma na přirozených právech

§ 2971 o. z. – **hrubá nedbalost**

Hrubá nedbalost (podle CMR) je nedbalost nejvyšší intenzity, jež svědčí o lehkomyšlném přístupu škůdce k plnění svých povinností, kdy je zanedbán požadavek náležité opatrnosti takovým způsobem, že to svědčí o zřejmé bezohlednosti škůdce k zájmům jiných osob.

Rozsudek NS ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 23 Cdo 2702/2012 (Rc 59/2015)

29

Nemajetková újma na zdraví

§ 2958 o. z.

Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, **vyvažující plně** vytrpěné **bolesti** a **další nemajetkové újmy**; vznikla-li poškozením zdraví **překážka lepší budoucnosti** poškozeného, nahradí mu škůdce i **ztížení společenského uplatnění**. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle **zásad slušnosti**.

30

Nemajetková újma na zdraví

**237. a 238. závěrečných ustanovení
§ 3080 o. z.**

- **zrušena vyhláška č. 440/2001 Sb.,
o odškodnění bolesti a ztížení
společenského uplatnění**

31

Princip legitimního očekávání

§ 13 o. z.

**Každý, kdo se domáhá právní ochrany,
může důvodně očekávat, že jeho právní
případ bude rozhodnut obdobně jako jiný
právní případ, který již byl rozhodnut a který
se s jeho právním případem shoduje v
podstatných znacích; byl-li právní případ
rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá
právní ochrany, právo na přesvědčivé
vysvětlení důvodu této odchylky.**

32

Nemajetková újma na zdraví

Metodika NS k náhradě nemajetkové újmy na zdraví

http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Metodika

Rc 63/2014

- nezávazný doporučující materiál
- komplexní přístup
- odborný podklad
- využití v soudní i mimosoudní praxi

33

Metodika NS k nemajetkové újmě na zdraví

Struktura Metodiky

- **A. Preambule**
- **B. Přehled bolesti**
- **C. Aktivity a participace (MKF)**
- **D. Technické pokyny**

34

Metodika NS k nemajetkové újmě na zdraví

- **Bolestné – revize přílohy 1. vyhlášky č. 440/2001 Sb.**
- **Ztížení společenského uplatnění – zcela nový přístup s využitím MKF**

35

Metodika NS - bolestné

Přehled bolesti (část B. Metodiky) se skládá z jednotlivých položek, jimž jsou přiřazeny bodové hodnoty vyjadřující vzájemné proporce mezi jednotlivými položkami

Hodnota bodu – 1% hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za rok předcházející roku, v němž vznikl nárok/vznikla bolest

za rok 2013 - 25.128,- Kč, tj. **1 bod 251,28 Kč pro rok 2014**

- za rok 2014 - 25.686,- Kč, tj. **1 bod 256,86 Kč pro rok 2015**

<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cpmz031114.docx>

<https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2014-truea9fbwn>

36

Ztížení společenského uplatnění

MKF – Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví (ICF)

- **system vytvořený Světovou zdravotnickou organizací (WHO)**

http://www.mpsv.cz/files/clanky/9867/klasifikace_funkcnich_schopnosti_disability_zdravi.pdf

37

MKF

38

MKF

Čtyři komponenty:

1. Tělesné funkce (kód b)
2. Tělesné struktury (kód s)
3. **Aktivity a participace (kód d)**
- provádění úkolu a zapojení do životní situace
4. Faktory prostředí (kód e)

39

MKF

Kvalifikátory (stupně omezení)

0 – žádná obtíž (nepřítomná, zanedbatelná)	0-4%
1 – lehká obtíž (mírná, nízká)	5-24%
2 – středně těžká obtíž (zřetelná větší)	25-49%
3 – těžká obtíž (vysoká, extrémní)	50-95%
4 – úplná obtíž (úplná)	96-100%

40

MKF – Aktivity a participace

Aktivity a participace – devět kapitol

- 1. Učení se a aplikace znalostí**
- 2. Všeobecné úkoly a požadavky**
- 3. Komunikace**
- 4. Pohyblivost**
- 5. Péče o sebe**
- 6. Život v domácnosti**
- 7. Mezilidská jednání a vztahy**
- 8. Hlavní oblasti života**
- 9. Život komunitní, sociální a občanský**

41

Metodika NS k nemateriální újmě na zdraví

Nastavení finanční úrovně odškodnění

- limitní částka, vyjadřující pomyslné **100% vyřazení** poškozeného ze společenského života - kolem **10.000.000,- Kč**
- reflektuje se vývoj hladiny cen a ekonomické ukazatele, navrhuje se vyjádřit ji pomocí 400-násobku průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za rok, v němž se ustálil zdravotní stav poškozeného,
např. - za rok 2013 - 25.128,- Kč
- za rok 2014 - 25.686,- Kč
- <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cpmz031114.docx>
- <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2014-truea9fbwn>
- **pro rok 2014 – 10.051.200,- Kč**
- **pro rok 2015 – 10.274.400,- Kč**

42

Metodika NS k nemateriální újmě na zdraví

Modifikace rámcové částky soudem:

- **Věk, v němž trvalé následky nastanou**
- 45 do 55 let – základní, rámcová náhrada
- +10% ve věku 35 – 44 let
- + 20% ve věku 25 – 34 let
- + 30 - 35% ve věku 0 – 24 let
- - 10% ve věku 55 – 69 let
- - 20% od 70 let výše

43

Metodika NS k nemateriální újmě na zdraví

Modifikace rámcové částky soudem:

- **Zapojení do společenských aktivit před poškozením zdraví**
- + 10% - nadprůměrné
- + 20% - výjimečně intenzivní
- + 30% - zcela mimořádné
- - 10% - podprůměrné
- - 20% - prakticky žádné

44

Metodika NS k nemateriální újmě na zdraví

Modifikace rámcové částky soudem:

- přihlídnutí k výjimečným okolnostem vyjmenovaným v § 2957 není možné pro jejich předpokládanou šíři a variabilitu vyjádřit konkrétními pojmy ani jim přiřazenými procentními pásmy, je proto ponecháno zcela na úvaze soudu s doporučením, aby po celkovém výsledném zvýšení nepřesahovala náhrada dvojnásobek rámcové částky

45

Metodika NS k nemateriální újmě na zdraví

- **Znalec**

Hodnocení stupně obtíží

MKF + přepočet →

Procentní vyjádření (až do 100%)

- **Soud**

Rámcová výchozí částka (10.051.200 či 10.274.400 Kč)

Násobení procentem →

Základní náhrada

Modifikace →

Výsledná náhrada

46

Usmrcení osoby blízké (+ závažné ublížení na zdraví)

§ 2959 o. z.

Při **usmrcení** nebo **zvláště závažném ublížení na zdraví** odčiní škůdce duševní útrapy manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.

47

Usmrcení osoby blízké (+ závažné ublížení na zdraví)

Závažné ublížení zdraví – nový nárok

Neexistuje téměř žádná prejudikatura (snad KS Brno - 24 C 123/2011, 24 C 89/2011, VS Olomouc - 1 Co 249/2006)

Nelze vytvořit předem metodiku

Stejná právní konstrukce jako u usmrcení (plná náhrada, zásady slušnosti)

Vymezení základu nároku - nejtěžší zdravotní poškození, zejména kómatické stavy, závažná poškození mozku, ochrnutí výrazného rozsahu

48

Usmrcení osoby blízké (+ závažné ublížení na zdraví)

Nelze vytvořit žádnou metodiku, nejde o odborné medicínské posouzení, nýbrž o zvážení dopadu újmy do osobnostní sféry pozůstalého.

Nadále lze zčásti využít judikaturu k ochraně osobnosti - zejména k nárokům odůvodněným před 1. 5. 2004 narušením základního práva rozvíjet příbuzenské vztahy a po tomto datu nedostatečností paušální zákonné částky stanovené v § 444 odst. 3 obč. zák.

49

Usmrcení osoby blízké (+ závažné ublížení na zdraví)

Okolnosti na straně poškozené

- a) intenzita vztahu pozůstalého se zemřelým
- b) věk zemřelého a pozůstalého
- c) otázka existenční závislosti pozůstalého na usmrcené osobě
- d) morální zadostiučinění ve formě právního postihu žalovaného (zpravidla trestněprávní sankce)

50

Usmrcení osoby blízké (+ závažné ublížení na zdraví)

Okolnosti na straně škůdce

- e) míra zavinění, *míra spoluzavinění usmrcené osoby*
- f) postoj škůdce (lítost, náhrada škody, omluva aj.)
- g) dopad události do sféry původce
- h) majetkové poměry škůdce

51

Usmrcení osoby blízké (+ závažné ublížení na zdraví)

Ad a) Intenzita vztahu pozůstalého se zemřelým

Zatímco v případě náhrady jednorázové škody podle § 444 odst. 3 obč. zák., která však ve vymezeném časovém období (do května 2004) nebyla možná, je nutné prokázat pouze existenci příbuzenského vztahu (příp. status osoby blízké a soužití ve společné domácnosti), z hlediska nároku na nemajetkovou újmu je individuálně soudem posuzována intenzita vztahu žalobce se zemřelým.

Absence výše uvedeného vztahu může vést i k zamítnutí nároku, nižší intenzita vztahu k nižší přiznané částce, naopak mimořádně dobré vztahy jsou předpokladem přiznání vyšší částky náhrady nemajetkové újmy, a to vzhledem k vyvolání pravděpodobně horších následků.

52

Usmrcení osoby blízké (+ závažné ublížení na zdraví)

Ad b) Věk zemřelého a pozůstalých

Je zřejmé, že ačkoliv např. ztráta rodiče představuje újmu v každém věku, bude tato jinak snášena u batolete, které si ztrátu není dosud schopno plně uvědomit, kdy však absence rodiče jej bude ovlivňovat a provázet celým dalším životem, u dítěte školního věku, které je na rodiči citově závislé, nebo u dospělého jedince, který již nežije ve společné domácnosti s usmrceným rodičem a má vlastní rodinu.

Zohlednit věk je třeba však také z opačné perspektivy - jinak je prožívána ztráta novorozence jeho rodiči, ztráta dospělého jedince - rodiče jeho dětmi nebo ztráta osoby důchodového věku z pohledu jeho vnoučat.

53

Usmrcení osoby blízké (+ závažné ublížení na zdraví)

Ad c) Otázka existenční a hmotné závislosti na usmrcené osobě

Nárok na nemajetkovou újmu není jediným nárokem, který je se ztrátou osoby blízké spojen (např. náklady na výživu pozůstalých), přesto představuje otázka existenční a hmotné závislosti jedno z kritérií, které je soudy v souvislosti s výší náhrady nemajetkové újmy posuzováno.

Toto kritérium velmi úzce souvisí s kritérii (a) a (b)

54

Usmrcení osoby blízké (+ závažné ublížení na zdraví)

Ad d) Morální zadostiučinění (satisfakce)

K tomu, aby byl nárok na relativní náhradu nemajetkové újmy vůbec soudem přiznán, musí dospět k závěru, že morální zadostiučinění se nejeví jako postačující. Konkrétní formy zadostiučinění a jejich dopady do sféry pozůstalých je třeba zohlednit i při určení výše škody.

Např. písemná omluva nebude mít žádnou satisfakční hodnotu pro novorozence, který ztratil matku, ale pro jejího manžela již ano. Morální zadostiučinění může mít mnoho forem, např. odsouzení žalovaného v trestním řízení spolu s odůvodněním takového soudního rozhodnutí, správní sankce anebo samotné rozhodnutí o porušení práva na ochranu osobnosti spolu s odůvodněním tohoto rozhodnutí.

Je také třeba vnímat postoj žalovaného k události, vedoucí k usmrcení osoby. Relevantní může být omluva, projev lítosti, jakákoliv dobrovolná úhrada náhrady škody, apod.

55

Usmrcení osoby blízké (+ závažné ublížení na zdraví)

Ad e) Míra zavinění škůdce, míra spoluzavinění usmrceného

Je významné, zda k usmrcení osoby došlo úmyslným jednáním žalovaného (např. trestný čin vraždy) nebo jednáním nedbalostním (nejčastěji v případě dopravních nehod). Od nedbalosti je dále nutné odlišit hrubou nedbalost (např. dopravní nehoda, k níž došlo při řízení pod vlivem návykové látky, při překročení povolené rychlosti, apod.).

V případě náhrady škody § 2918 o. z. (dříve § 441 obč. zák.) stanoví, že pokud byla škoda zaviněna poškozeným, nese vzniklou škodu poměrně. **Zohlednit spoluzpůsobení si škody usmrceným je tedy nyní nutné v rámci rozhodování o základu nároku.**

56

Usmrcení osoby blízké (+ závažné ublížení na zdraví)

Ad f) Postoj škůdce

Postoj žalovaného byl již zmíněn v souvislosti s morálním zadostiučiněním v podobě lítosti, omluvy nebo dobrovolné úhrady finančních částek pozůstalým.

Do výše náhrady nemajetkové újmy však může být promítnut i postoj negativní - popírání viny, absence omluvy, jiné nevhodné chování k pozůstalým, apod.

57

Usmrcení osoby blízké (+ závažné ublížení na zdraví)

Ad g) Dopad události do sféry původce

Usmrcení jiné osoby může u původce události vyvolat pocity viny, které mohou přerůst až v psychické problémy. V jiném případě může být původce při nehodě sám zraněn, anebo utrpět také ztrátu osoby jemu blízké. I tyto dopady je třeba soudem zohlednit.

58

Usmrcení osoby blízké (+ závažné ublížení na zdraví)

Ad h) Majetkové poměry škůdce

Jak vymezují některé judikáty, majetkové poměry žalovaného je třeba zohlednit nikoliv z pohledu stanovení výše přiznané satisfakce, ale z pohledu možností reálného uspokojení přiznaných nároků žalovaným – spíše výjimečné použití.

59

Usmrcení osoby blízké (+ závažné ublížení na zdraví)

Judikatura:

- **Rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 1747/2014**
- **Nález ÚS sp. zn. I. ÚS 2844/14**

60

Usmrcení osoby blízké (+ závažné ublížení na zdraví)

Literatura:

- Hánělová, K. (R)evoluce v odškodňování duševních útrap? Trestněprávní revue, 11-12/2015
- Janoušek, M., Odškodňování podle zásad slušnosti? Právní rozhledy, 19/2015

61

Děkuji Vám za laskavou pozornost

Petr Vojtek

petr.vojtek@nsoud.cz

62